

108067

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET
KÖZLÖNYE.

12. szám és az 1886—87. évi

TARTALOMJEGYZÉK.

KOLOZSVÁRTT.

AZ EGYLET TULAJDONA.

NYOMATOTT AJTAI K. ALBERT (MAGYAR POLGÁR) NYOMDÁJÁBAN.

1887.

TARTALOM JEGYZÉKE

a Méh. Közlönynek 1886. ápril haván kezdve 1887. decz. végeig.

I. Egyleti ügyek.

	1886.	Lap- szám
Előszó. Szerkesztő		1
A mi egyletünk. <i>Szentgyörgyi</i>		3, 18
A tagok névsora. Május, jun., jul., aug., szept., decz. számok borítékán		
A fiatalság érdeklődése. <i>Szentgyörgyi</i>		31
A magyar-osztrák méhészek vándoregyesülete. <i>Elnökség</i>		76
Egy újabb mézpergető. <i>Albu</i>		97
Igazg. választmányi jkönyv. <i>A titkár</i>		99
Elnöki beszéd. <i>Göndöcs Benedek</i>		105
A keretháboru. <i>X. Y.</i>		125
A keretháboru utóhangja Zemplénből (?)		143
Méhészeti estélyeink. <i>Szentgyörgyi titkár</i>		155

1887.

Közgyűlési meghívó. 1-ső számú boríték.		
Az egyleti igazgatósági tagok névsora 2. számú boríték.		
Közgyűlési beszámoló az 1886. évről. <i>Elnökség</i>		17
Felzúdult méhkas. <i>X. X.</i>		35
Felhívás méh. kiállítási ügyben. 6-ik számú boríték.		
Meghívás a székesfehérvári méh. vándorgyűlésre		120
A Zemplén-kaptár. <i>Csik János</i>		127
Méhészeti estélyeink. <i>Szentgyörgyi titkár</i>		132
Émlékezés a székesfehérvári vándorgyűlésre. <i>Szentgyörgyi</i>		145
A kiállításról. <i>X. X.</i>		153 160
Méhész barátainkhoz. <i>A választmány</i>		171
A deési kiállításról. <i>B. L.</i>		172
Méhészeti védtörvény-tervezet. <i>Kolozsvári László</i>		182, 201
A tagok névsora a febr., máj., jun., aug., szept.-ri számok borítékán.		
Értesítés. <i>A m.-egylet választmány</i>		197
Visszapillantás. <i>Szentgyörgyi Lajos</i>		198
Egyleti élet. <i>Szentgyörgyi főtitkár</i>		203

II. Szakirodalmi czikkek.

1886.

A méhek elkábitása. <i>B.</i>		6
Adalék a műrajkészítéshez. <i>Bodor.</i>		8
Havi teendők. <i>Albu.</i>	12, 24, 51, 67, 84, 98,	115
Méhészeti kalauz. <i>Albu József.</i>	19, 24, 42, 58, 73, 89, 109, 121,	137
Kupkás méhészetnél lehet-e anyaméhet tenyészteni. <i>Pálfi Lajos.</i>		28
Ujítás a népkaptárokon. <i>Bodor.</i>		39
A méhek tavaszi ápolása és gyarapítása. <i>A kezdő. (Roediger.)</i>		45
Lehet-e valami hivatásuk a korcsméheknek a méhállamban. <i>Albu.</i>		48
A méhek mint szállásmesterek. <i>Bodor.</i>		60
A viasz-hamisításról. <i>(B.)</i>		66, 78
A méhek áttelepítéséről. <i>Bodor.</i>		80
A méhcsaládok meganyásítása. <i>Albu.</i>		82
A műméhészet terjesztésének eszközei. <i>Kezdő. (R.)</i>		93
Szükségben segély a méhészek részére. <i>Göndöcs Benedek.</i>		96

A szűz sejtgyár, illetőleg a folyó méznek lépesmézzé való feldolgo- zása. <i>Albu.</i>	101
A mézeczet készítése. <i>Bodor László.</i>	107, 128, 111
A darázs-fogás. <i>Benkő Mihály.</i>	111
A lisztétetés kérdéséhez. <i>X. X.</i>	140

1887.

A spekulatív étetés vita kérdéssé vált megoldásához. <i>Abend A.</i>	1, 27
A mézszesz készítése. <i>Maurer J.</i>	4
Méhészkedjünk. <i>Antónia János.</i>	8, 33, 53, 74
A mézeczet készítés. <i>Dr. Ribáry Ferencz.</i>	31, 94, 112
Havi emlékeztető	38, 71, 101, 166
Miért nem hordanak fel lisztet a méhek a kaptárba. <i>Szentgyörgyi L. (bh.)</i>	49
Műlépek surrogatuma. <i>Pálfi Lajos.</i>	34
A méhek érzékszerveiről. <i>Kulisseki Endre.</i>	56
Künn hagyjuk-e télen méhesaládainkat. <i>Hatházi F.</i>	58
A liszt-étetés kérdéséhez. <i>Abend András.</i>	70
Sejtközfal. <i>Albu József.</i>	75
A liszt. <i>X. X.</i>	77
Anyarács. <i>Kühne Ferencz.</i>	90
A lisztétetés kérdéséhez. <i>Dicső Lajos.</i>	96
A méhek áttelepítése. <i>Dr. Albu Mózes.</i>	98
A lisztétetés kérdéséhez. <i>Deján Ágoston.</i>	109
megjegyzésekkel kíséri <i>X. X.</i>	110
A természet nyugvó szakában működnek-e a méhek. <i>Kulisseki E.</i>	118.
Á Hanemann-rács és annak alkalmazása. <i>Székely Kálmán.</i>	128
Fordulhat-e elő egy családban egy időben rendes és ályanyaság. <i>Albu J.</i>	130
Az anyaméh kicserélése. <i>Dr. Albu.</i>	160
Kas-e vagy kaptár? <i>Maurer János.</i>	163
Az anyaméh peterakásának korlátozásához. <i>Albu.</i>	164
Következtesen pótanyabölcsőkből növelvén anyákat, vajjon azok de- generálódnak-e, vagy nem. <i>Dr. Albu M.</i>	179
Néhány szó a méhrablási viszonyokról. <i>Kozma Dimény</i>	205

III. Vidék.

1886.

Méhészetünk állapota az erdélyi megyékben <i>Pálfi Lajos</i>	14
Új méh.-egyl. kör <i>Benedek Sándor</i>	15
Háromszék megyében a méhészet primitív állapota. <i>Dr. Albu Mózes</i>	36
A méhészeti vándor-tanító programja <i>Abend András</i>	41
Méhészet Sepsi-Szentgyörgyön <i>Dr. Albu Mózes</i>	36
Műméhészet Sepsi-Szentgyörgyön	51
A felvinczi tanító-kör <i>Benedek Sándor</i>	51
Méhészetünk állapota az erdélyrészi-megyékben <i>Szemmáry József</i>	52
A méh-családok anyátlansága Brassó (Z.)	69
Hogy lesz egyből kettő? <i>Szentgyörgyi L. B.-Hunyad</i>	84
Göndöcs Benedek elnöki megnyitó beszéde	106
A méhek átlakolása kúpos kasból mozgó szerkezetű kaptárba. <i>Dr.</i> <i>Albu Mózes</i>	116
Háromszék megye méhészete. <i>Kis Lajos</i>	131, 147
Méhészetről a nem méhészekről. <i>Gyulai</i>	133

Levél Hosszúfaluból. <i>Gyurka József</i> , a deczemberi hátlapon. Hogy lesz kettőből egy. <i>Szentgyörgyi Lajos</i> , B.-Hunyad	149
---	-----

1887.

Visszapillantás. <i>Vályi Elek</i>	6
Az 1886-ik évi méhészkedésém. Dr. <i>Albu Mózes</i>	11
Az udvarhelymegyei méh. egyleti kör közgyűlése	40
1886. évi méhészetünk eredménye s valami a kúpkasos méz-szüretről. <i>Pálfi Lajos</i>	40
Méhek legelője. <i>Bedő József</i>	42
Péér. <i>Kozma Ferencz</i>	43
Ó-Radna. <i>Korbuly Zaty</i>	48
A délmagyarországi méhész-egylet 4-dik bizottsági ülése	57
Az udvarhelymegyei gazd.-egylet és annak méh. szakosztálya. <i>Pálfi L.</i>	89
Kőrösbányai tudósítás. <i>Szabó István</i>	102
Brassói értesítés. <i>Abonyi</i>	102
Méhészeti mozgalmak Csikmegyében	107
Csikszeredai értesítés. <i>Siculus</i>	121
Ismét egy méhészeti kör a Székelyföldön. <i>Balás Antal</i>	125
Kolozsi levél. <i>Zimai</i>	134
Szolnok-Dobokamegyei méhész-kör	186
Szolnok-Dobokamegye méhészete. <i>Abend A.</i>	191
Bánffy-Hunyadi levél	209

IV. Lap- és szakirodalmi szemle.

1886.

Szakirodalmi szemle. (<i>br.</i>)	114, 130, 146
---	---------------

1887.

Szakirodalmi szemle: a méznek egy új versenytársa. X. X.	37, 207
Szemle. X. X.	37
Lapszemle. <i>Abend András</i>	81, 113
Ferde berendezés. X. X.	99
Az anya-méh helyettesítése. X. X.	136
A deési kiállítás. X. X.	187

V. Vegyes apróságok.

Minden számban s ezek közt az igen tanulságos kérdések és feleletek rovata, szerkesztői izenetek, stb. stb.

VI. Csarnok.

1886.

Kié a tavasz első öröme?! <i>Fodor Gyula</i>	10
Az anya-méh. <i>Fodor Gyula</i>	31, 49, 62
Levél (Költemény) a Méhészeti Közlöny szerkesztőségéhez. <i>Szász Béla</i>	113

1887.

Méhészeti vezérelvek. <i>Albu József</i>	39
A méhek tulajdonságairól	60, 78
Az első dér. <i>Fodor Gyula</i>	208

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

II. ÉVFOLYAM.

TARTALOM: Speculativ etetés vitakérdéssé vált megoldásához. *Ábend András.* — A mézszesz készítése. *Maurer János.* — Visszapillantás. *Vályi Elek.* — Méhészkedjünk. I. *Antónia János.* — Szakirodalmi szemle. A méznek egy új versenytársa. *X. X.* — Vidék: Az 1886. évi méhészkedésem. *Dr. Ábu Mózes.* — Vegyes közlemények. — *A boritékon:* Közgyűlési meghívó. — Kérdések rovata. — Feleletek rovata. — A szerkesztő üzenetei. — Tudósító.

Január hó, 1887.

KOLOZSVÁRTT.

AZ EGYLET TULAJDONA.

NYOMATOTT A MAGYAR POLGÁR NYOMDÁJÁBAN.

1887.

Közgyűlési meghívó.

Egyletünk évi közgyűlését, folyó 1887. jan. 30-án — vasárnap — d. után három órakor tartja az erdélyi gazd. egylet belközép-utcza 11. számú irodájában (gr. Mikó-ház), miről egyletünk helytt lakó és vidéki tagjai avval a tiszteletteljes kéréssel értesítettnek, miszerint a kijelölt helyen és időben, minél számosabban résztvenni sziveskedjenek.

Gyűlési rend:

1. Elnöki megnyitó-beszéd.
2. Az igazgató választmány jelentése az 1886. évről, a titkár által.
3. Pénztári jelentés az 1886-dik évi zárszámadásról.
4. Pénztár-vizsgáló bizottság jelentése az 1887-dik évi költségvetés megállapításáról.
5. Indítványok.
6. A közgyűlés bezárása.

Az erdélyrészi méh. egylet ig. választmányának Kolozsvártt 1887. jan 8-án tartott üléséből.

Bodor László,
egyl. I-ső alelnök.

Szentgyörgyi Lajos,
egyl. főtitkár.

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY.

Az Erdélyrészi Méhész-Egylet Közlönye.

SZERKESZTŐI IRODA

Ó-Vár, Bástya-utca 9-ik
szám.

HAVI FOLYÓIRAT.

KIADÓ-HIVATAL

hova az előfizetési pénzek
küldendők.

Felső-Keresztutca 1. sz.

<p>Megrendelések A KIADÓHIVATALBA.</p>	<p>Előfizetési díj: Egész évre . . . . . 2 frt. Félévre . . . . . 1 frt.</p>	<p>Kéziratok bérmentve A SZERKESZTŐSÉGEBE.</p>
--	--	--

Speculativ étetés vitakérdéssé vált megoldásához.

(Két közlemény.)

A „M. Közlöny“ 8. számában egy rövid közlemény van a kérdések rovatában közzé téve, mely a „M. L.“ 9—10. számából és Schopf Vilmos ur által írt „Lisztetetés kérdéséhez“ című czikkéből X. X. ur által lett kivonva, ki azt egy darab 10 frankos arany kíséretében küldé be közzététel végett. Az aranyat az erdélyrészi kultur-egylet javára ajánlá fel, de az csak akkor leend rendeltetése helyére eljuttatandó: ha! az idézett kivonatban mondottakat annak írója S. V. ur, vagy bárki más, az adakozó X. ur által feladott kérdést kívánata értelmében megfejti. A mint az következik:

„A méhek sohasem fogják a lisztet magában a kaptárban elfogadni, mert a lisztes anyagok fölvételének lehetősége oly mechanikai működések föltételeihez vannak kötve, melyeknek kivitele a kaptárban a méhek részére fizikai lehetetlenséget képez.“

Erre mondja X. ur: „Óhajtanám megösmerni a fizika törvényein alapuló, ama gátló okokat, melyek miatt lehetlenné van téve a lisztnek a sejtekbe felhordása, valamint a felhordásnál a fizikai processus különbségeinek lényegét a szabad és zárt helyiségben.“ stb.

Ez volna tehát a feladvány. Noha S. ur érvekkel indokolva már a következő tételében maga megfejti az általa mondottakat, mely őt lemondásra bírta; végül kérelmet is intéz a méhésztársakhoz a további kísérettételre vonatkozólag. Kitészik szavaiból az is, miszerint azzal el is mondott mindent, a mit tapasztalatai alapján mondani tudott.

Ámde kiket ez irányban tett kísérletei több eredményhez juttaták, vagy többet tudni kívánnak, igen természetes, hogy S. ur érvei szintén lemondásra nem bírja, hanem tovább törekszik kutatni, mint jelesen X.

ur is cselekszi, kit sajnálom, hogy nincs szerencsém ismerni, már csak azért a sajátságos ötletéért, melylyel közfigyelem keltése és mások beszéltetése czéloztatik. Helyes, éljen X. ur! így is jól van, és egyrészt okosan teszi, mert ma már igazán oda jutottunk, hogy óvakodva kell még a leghasznosbnak bizonyult tapasztalatainkat is közzétenni, ha némely szak-tudós kritikus támadásának ki nem akarjuk magunkat tenni. És az hazánkban már nem is tartozik a ritkaságok közé, hogy tekintet nélkül a személy- és a legjobb akaratra, tollharczba kell az embernek keveredni, ha agyon nem bírja hallgatni méltatlan megtámadását.

Én azonban a jelen ügyben közvetlen érdekelt fél lévén, hallgatással nem mellőzhetem a tényállás megtámadását, de még ha érdekelve nem volnék is, tekintettel az ügy fontosságára, mint egyik régi uttörője méhészetünk szent ügyének, ki már három évtized előtt érezém mind ama hasznos segédeszközök hiányát, melyek ma már rendelkezésünkre állanak, de azon időben önerőmre lévén utalva, segítettem magamon a hogy birtam. Jelesen, a lépeket megmentvén, csorgattam a mézet nagymennyiségben, midőn a pergetőnek még hire sem volt. stb. Elég, hogy mint magánzó sem csináltam soha titkot a legcsekélyebb tapasztalataimból sem. Annál inkább kötelességemnek tartom jelenleg mindent megtenni az ügy érdekében, a mi erőmtől telik, mint méhészetünk egyik szerény, fizetett nap-számosa.

Azonban, mielőtt a gordiusi csomó megoldására kísérletet tennék, a máris hosszas előre bocsátás daczára is szükségesnek tartom az előzményeket előadni, melyek a lisztetetés kérdésével összefüggésben vannak; annál inkább, mivel kevesen olvasnak a t. méhésztársak minden lapot.

A speculativ etetés kérdése már régi, és mégis csak most ébrednek fel ellene, midőn már számosan azt alkalmazzák is. A támadást pedig olyan egyén intézi; ki maga is bevallja, hogy a speculativ etetésnek nem szószólója, tehát nem is kell nekie.

Én a lisztet szabadban számos évig igen jó eredménnyel etettem mindaddig, a mig saját 100 tenyész család méheimet a községbeli mások méhei 1028 családdal felül nem haladták, de már akkor beszüntettem, mert tudni való is, hogy egyért 11-et nem lehetett ellátni liszttel.

Hanem akkor hamar is beláttam kárát más oldalon. Nem hiába fektetett arra Berlepsch nagy súlyt, valamint annak szükségét is, nem nyugodtam, a mig reá nem jöttem arra a gondolatra, hogy mesterséges módon izletesbbé kellene tenni a lisztet. És már 1883. évben a „M. L.“ 3. számában közzé is tettem „Valami a speculativ etetésről“ czim alatt. Ezután alig telt egy hét, midőn az ország minden részéből érkeztek hozzám kérdések; többek között t. Vámosy Mihály ur is bővebb utasítást kért, azt meg is tettem, kérvén őt, hogy sziveskedjék közzétenni is, hogy ne

kellenség külön válaszolni másoknak. Közölve lett a „M. L.“ 5. sz. IV. évf. „Valami a méhészetről“ cz. alatt. Csik János ig. tanító ur pedig 1884-ben, későbbben egy évvel, igen melegen ajánlotta a „M. M.“ ben.

Csik János úr, méhészetünknek egyik fáradhatlan ügybuzgó bajnoka, miről fényesen tanuskodnak a „M. M.“ hasábjai. És mint ilyen, hogy egyik nem megvetendő vivmány, mentől szélesebb körben adassék át a közhasználatnak nem késett azt a „Néptanítók Lapja“ 30. számában „Speculativ etetés“ cz. alatt közzé tenni. Kiemelvén cikkében az etetés minden előnyeit, az etetés idejét és módját.

Ezen nemes czélu közleményét támadá meg Felsmann János lugosi tanító a „M. L.“ 7—8. számában. Csik úr a méltányos jóakaratot és a tényállás alapját nélkülöző bírálónak nem maradt adósa, már a „M. L.“ 9—10. számában megjelent válasza, melyből kitünik, miszerint C. úr nem szorul senki védelmére. Nem is czéлом őt védeni, de miután reám is hivatkozik válaszában, én pedig mint érdekelt fél, a mennyiben a vivmány — ha annak lehet nevezni — tőlem ered, t. i. a liszt preparálás módja, mely miatt az elkésett bíráló megtámadá, azért érzem magam ösztönözve megmondani azt, miszerint nem helyeselhetem, hogy bizonyszóval eltagadta Csik úr azt Felsmann urral szemben, miszerint „különös betanított méhei vannak“, mivel Felsmann úr jól tudja azt, hogy mielőtt tanítói állását elfoglalá, első sorban ő maga volt tanulásra utalva; nemkülönben mi is első sorban a méhészetet tartottuk szükségesnek megtanulni. Kövesse tehát F. ur ezen a téren is példánkat, azután meglátja, hogy mily könnyen betanithatja ő is saját méheit. — Akkor aztán meg vagyok győződve, hogy betelelés alkalmával nem törekszik méheit annyi virággal ellátni, hogy jövő május haváig megérjék vele(?) Hát azt vajjon tudja Felsmann úr, hogy én még többre birtam méheimet tanítani? Mert a trónörökös pár Ó Fenségeinek ajándékozott két üveg-harangban még a czimirat elkészítését is rá mertem bizonni méheimre; igaz, hogy nehezebben ment, mint a felfogatás, de mégis szabályos volt, ha nem hiszi, tessék a „M. M.“-ben kérdést közzé tenni ez iránt. — Csak ennyit kívántam Csik János ur válaszát illetőleg pótlólag elmondani.

És most, megbocsát t. X. úr, hogy az előzmény előre bocsátásával fárasztám, ezennel áttérek Schopf ar cikkére.

S. idézi — mint már említém, — Berlepsch felhívását „Speculativ etetés“ czimű művéből, melyben felhivatik minden méhész, miszerint tegyenek kísérletet az iránt, hogy vajjon nem lehetne-e a méheket arra birni, hogy a lisztet a kaptárban elfogadják, mert, mondá a nagy mester, csak akkor volna a dolog jelentékeny, gyakorlati haszonnal egybekötve.

Erre a többek közt azt mondja S. ur, hogy „a felhívás azon tényről tanuskodik, miszerint a leglelkiismeretesb, legalaposabb vizsgálónak sem si-

került a méheket arra bírni, hogy a lisztet a kaptárban elfogadják“. — Továbbá, a megfajtott tétel után ezeket mondja: „Ha a méheket észleljük, midőn a virágport és lisztet gyűjtik, könnyen meggyőződünk arról, hogy a gyűjtés a következő módon történik: A méh nyelvvel horzsolja le a virágport és nyelvvel söpri a lisztet a tányérról, ezt nyálkájával kissé megnedvesítve rágói közé fogja, — azután pedig szárnyaira bocsátja magát, hogy lábai szabadokká legyenek. Most a lisztcsomót az első lábai közé veszi és azt folyton forgatva, a hátsó lámpár kosákaiba tapasztja. És minthogy szőrös nyelvvel egyszerre csak keveset vehet föl, és mivel a leírt módon a gyűjtést csak röpkedve végezheti, azért sokszor emelkedik szárnyaira és ismét visszaereszkedik, míg kellően megrakodva hazafelé veszi útját. Csakis ezen körülmény, hogy a méh a virágpor-gyűjtést lábain állva nem végezheti (?) a kasban magában pedig annyi sok, a lisztgyűjtés céljából fölröpkedő méh számára elegendő hely nincsen, oka annak, hogy mindeddig egyetlen egy méhésznek sem sikerült — Csik urat kivéve, kinek méhei Felsmann ur szerint különösen betanítva lehetnek — a méheket arra bírni, hogy a lisztet a kasban fölvegyék, fájdalom soha! nem is fog sikerülni“.

Igazán megvallom, hogy lelkem mélyéből örülök annak, hogy Berlepsch nagy súlyt fektetett ezzen ügyre, mert ez csak arra vall, hogy szakember volt, és annak értéke szerint becsülte azt, ha valakinek sikerülend felfedezni, hogy miként lehet a méheket rábírni a liszt elfogadására, t. i. a kaptárban. — Hanem azért nem szabad feltételezni róla azt, hogy nem lett volna képes ő maga is fölfedezni, ha egy kis fáradtságot vett volna arra magának, azt még kevésbé, hogy lehetetlenségnek tartotta volna, különben nem intéz felhívást a méhészekhez.

Ne képzelje Schopf úr azt sem a nagymesterről, hogy mindazon mechanikai működéseket, melyeket S. ur felsorol, Berlepsch behatóbb alaposítással nem ösmerte volna önnél, nemde uram ezt nem is feltételezi? hiszem, hogy nem. És mégis S. ur jobban akarja tudni, mert azt mondja, soha, — soha nem fog egy méhésznek sem sikerülni.

Ábend András.

A mézszesz készítése.

A tek. szerkesztő ur szives felhívásának, hogy a mézszesz készítési módját, akként miként én készítem, becses lapja részére leírjam, sietek eleget tenni, és ezt annyival is örömebb teszem, mivel ezáltal méhésztársainknak nem annyira a méz direkt feldolgozását, hanem a hulladék, vagyis a méztermelés mellékterményeinek jövedelmező kihasználását akarom bemutatni.

Ezen iparág főleg ott honosítható meg könnyen, hol a mézet hideg

úton szokás kiereszteni. Köztudomásu dolog, ha a sejtes mézet hideg úton csorgatjuk ki, a visszamaradt sonkoly még nagymennyiségű mézet tartalmaz és helyesen járunk el, ha, mielőtt a viaszt kiolvasztanók, előbb a bennlévő mézet méheink által felétetjük.

Hogy az ily módon való etetés a nyár közepén, méhállományunkra nézve előny-e vagy hátrány? erről ezuttal nem szólok; csak azt jegyzem meg, hogy én nem teszem; hanem a sonkolyban visszamaradt mézet egyszerűen vízzel kimosom olyképen, hogy a sonkolyt egy kosárba téve és ezt egy dézsába vízbe sülyesztve ázni hagyom néhány óráig; azután a sonkolyt kézzel elmorzsolom, mire a kosarat nehányszor a vízből kiemelem és ismét lesülyesztem, mely műtét alatt a víz a mézet feloldja. Végül a kosarat egy másik üres dézsába téve a sonkolyt tiszta vízzel felöntöm, és jól lecsurgatom, majd kézzel kisajtolom, mialatt az vagy viasz nyerésére rögtön felhasználtatik, vagy pedig a napon ki lesz szárítva, hogy meg ne romoljon.

Ha az első dézsában levő víz még nem volna elég édes, mi vagy izlelés, vagy a sacharométer által tudható meg, akkor még egy kosár sonkolyt moshatunk ki benne, az előbb leirt módon, minek szükségét mindig a víz és sonkoly közötti arány határozza meg.

Az édes víz 18% cukornál többet ne tartalmazzon s ezt a folyadékot erjedés végett tiszta hordóba öntjük.

A többi sonkolyt abban a vízben mossuk ki, melylyel az előbbi sonkolyt leöblítettük és ezt addig folytatjuk, míg a sonkoly tart; erre az utolsó öblítő vizet is a hordóba öntjük.

A hordó ne legyen egészen megtelve. Könnyebb megerjedés végett kevés friss borseprüt is adhatunk hozzá.

Ha nyáron, valamely kamarában tartjuk a hordót, úgy már néhány nap múlva a folyadék erjedésnek fog indulni. Ez addig tart, míg elerjedhető cukor van benne. Midőn az erjedés véget ért, az egész folyadékot lepároljuk, vagy üstön, vagy pedig — a mi még jobb — folyton működő cognacgépen. Ha üstön pároljuk, akkor azt kétszer kell tennünk, és az akként nyert anyag lesz a mézszesz.

Ezt vagy nagy üvegben tartjuk, vagy hordócskákban, és érlelődni hagyjuk; kellemesebb íz végett még meg is édesíthetjük mézzel. Ez esetben 1 liter szeszhez 6—12 dekagramm mézet adunk, mely alkalommal még más illatot is adhatunk hozzá.

A méz nehezen oldódik fel a szeszben, azért ezt nehányszor jól fel kell rázni. A szeszt pedig 55—60% ra égetjük.

Én e tárgygyal már nagyobb mértékben tettem kísérleteket és mondhatom, hogy a leirt eljárás által szép anyagot lehet előállítani, mely izre és szagra semmiféle más szeszhez nem hasonlítható, mert virágpor ízű.

Az elmondottakból látható, hogy azon szeszt nem a tiszta mézből készítjük, hanem a mézcsurgatásnál felmaradt sonkolyt használjuk fel arra.

Egy liter 60%-os mézszeszhez szükséges két liter tiszta méz.

Egy liter tiszta mézhez, hogy erjedésbe jöjjön szükséges 3 liter víz. E szerint hét liter kiejedt folyadékból lesz egy liter mézszesz.

Maurer János.

Visszapillantás.

Elhatároztam volt, különben is gyenge s most már el is aggott toltam nyugalomba helyezem. Azonban a felhívásoknak engedve, mint a ki 50 év óta foglalkozom méhészettel, a mennyiben 50 éve annak, hogy a szülői háznál az első rajot befogtam és szeretem a kis méhet, mint testvérimet; bátorságot veszek magamnak megemlékezni a közel multról, melyben méhészetünk oly nehéz vajudáson keresztül tudott magának érdemlett tért foglalni el hazánkban. Nem megyek messze vissza. A 70-es évek elején kezdem és pedig azon, hogy midőn 1873 ban az „Erdélyi Gazda“ hasábjain szót emeltem a méhészet felkarolása érdekében, és egyebek felett elmondtam, hogy a háztartásnál mily nagy értékű a méz, mint a szalonnánál olcsóbb, egészséges tápszer, és hogy a műméhészet által magasra fokozható finom méz, mint kereskedelmi cikk, mily jelentékeny jövedelmi forrássá válhatnék; és ajánlottam a kezdetleges méhészetről a műméhészetre átvezető Hutter kasokat, melyeknek ládikóit én az előállító által alkalmazott Dzirzon keretek helyett Berlepsch-keretekkel láttam el: szavaim pusztában hangzottak szét. Sőt midőn az 1874-ki, Déván tartott vándorgyűlés kiállításán ezen kast s felső részét finom mézzel telt kereteivel kiállítottam, meg sem értették. Elég világosan bizonyítja azt „Az erdélyi gazdák 1874. okt. 1. 2. 3 és 4. napjain Déván tartott 3-ik vándor gyűlésének jegyzőkönyve, hol is a bíráló bizottság azt jelentette, hogy „Vályi Elek kiállított egy méhészeti eszközt“, melyért a 2 arany jutalmat nem tartotta érdemesnek kiadni. Pedig e bizottság elnöke dr. Rodeczki Jenő, előadó jegyzője Goboczi Károly volt. Csak a derék Kodolányi figyelmét vonta magára egy futó pillanatra. Hanem a bíráló bizottság ezen eljárásán alig lehetett megütközni, hiszen a vándor-gyűlés már előbb, a 18 lapon látható azon határozatát meghozta volt. „V) Kende Gusztáv indítványát, illetőleg egy országos méhészegylet alapítása ügyében (beadta a 2-ik vándorgyűlésen 1872. okt. 4.) a küküllőmegyei, tordaaranyosi és központi gazdasági egyletek csekély különbséggel egyhangzó véleményei, egy külön méhészegylet alapítását kivihetőnek nem tartják.“ Jóllehet a marosvásárhelyi vándorgyűlés 1871-ben Kende Gusztávot Berlepsch-kaptáraiban előállított keretes és pergetett mézéért aranyéremmel jutalmazta, és kasai, pergetője és egyéb méhészeti eszközei közbámulat tárgyai voltak. S csak azt jegy-

zem még meg itt, hogy a Hutter-kasokat a földmívelési miniszterium is figyelemre méltatta s már ekkor is nagy számban osztogatta ki ingyen, méhészzel foglalkozó tanítók és papok közt, de nem igen vették használatba s ha igen is, a felső deszka részt, az alsó rész venyige kasra csak későn, a mézelési időny lejárta után alkalmazták, mikor már késő volt s így eredmény nem mutatkozott. Magam is magyaráztam eleget a méhészet előnyeit, jószoltam nagy jövőjét, ajándékoztam Hutter és Berlepsch olcsó kasokat, mind siker nélkül. De sehogy se akart a hajnalpirja hasadni reánk.

Azaz hogy hajnalott biz' a! Csakhogy nem Magyarország keleti, hanem déli határinál. Megalakult a „Délmagyarországi Méhész Egylet“ s megjelent a „Magyar Méh“, ennek szakközlönye. Én is azonnal sorakoztam tagjai közé. A méhészet bérceink között is a székely és szász nép között mindig gyakoroltatott. Sőt már az 50-es években meglett kezdve a Dzirzon-rendszer szerinti okszerű méhészkedés, Gyergyóban a Rieger, Marosvásárhely környékén a Kende Gusztáv nyomán, kik pavillonokat építettek Berlepsch álló kasokkal és méhszineket fek-kasokkal. Megépült Választon a br. Bánffy Ádám pavillonja, Vasas Szent-Iványon a Kati nénié; mozogtak Kolozsvárt, Narosvásárhelyt, de egyletté alakulni nem tudtak. A „Délmagyarországi Méhészegylet“-é az érdem, övé a dicsőség, hogy keletkezése létre hozta a „Budapesti országos“ és az „Erdélyrészi Okszerű Méhész Egylet“-et s annyi mást az ország különböző határinál s legközelebb a szítás-kereszturit. Üdvözöltem s üdvözlöm mindegyiket a hazafui szeretet minden melegével! Hiszen Kendeként „a méhészet a gazdászat költészete.“ De szerintem több, a gazda nélkülözhetlen jó barátja. Nemcsak mézet és viaszt gyűjt, hanem munkája közben elősegíti veteményei termékenységét. Én gyümölcsöst méh és rokonfajai nélkül képzelni se tudok, sőt hotározottan kimerem mondani, hogy a mely gyümölcsökben a méhészetet gond- és szorgalommal úzik, ott a gyümölcs bővebben terem. De tovább menyek. A méhészet a tudomány emberének, a hivatalnoknak is nemesebb, üditőbb szórakozást nyújt, mint a billiard vagy kártya-asztal romlott legelője. A silányul díjazott papok, tanítók jövedelmét is megjavíthatja a méhészet. Sőt a méhekkeli foglalkozás a tévedőket az erény útjára vezeti vissza. A méh-család egyszerűsége, fegyelme, rendszeretete, szorgalma, takarékosága által a fényűzéstől is leszoktathat.

De ha már ennyire bele mentem, engedtessek meg még ide jegyezzem azt is, hogy jegyzőkönyveink bizonyításai szerint a multban a nagysajói káptalan magyar és szász egyházközségei kiadásait a méhtartásból fedezték. És engedjék meg, jegyezzem ide, miszerint 1830-ban a tacsai egyh. község egyik jómódu tagja Lajos János egy kas méhet ajándéko-

zott egyh. községének orgona-alapra, azon kikötéssel, hogy a méhes lehető szaporodásait ő, s halála után utódai kezeljék, feltéven, hogy azok is becsületes emberek lesznek. És az adományozó halála után fia, ugyancsak Lajos János kezelése mellett, a méhtartás jövedelméből az orgona fel lett állítva a tacsai ev. ref. templomban. És azóta ismét 300 frtra szaporodott a méhalap s van 7 erős anyakass eltéve telelőbe és egy épen olcsó Bodor-kasba átlakoltatva. Ha az alap 1000 frtra növi ki magát, kamatja az orgonista fizetése pótlására fog fordíttatni. S így tovább.

Méhészetemet, illetőleg tudósításomat a következőkben foglalhatom össze :

Élő népeimnek csak fele van Berlepsch műh-kasokban. Ebből egy 3-mas, 4 kettős a többi Bodor kas. Van még egy régebbi keretekkel eliatott fekkasom, és 2 radnai alig használható keretbeosztással. A többi fele méhtörzsem Hutter-kasokban van. Ezeknek ládikóikból $\frac{1}{2}$ mm. szép mézet kaptam a házi szükségletre. Régi csúpos kasom már alig egy pár van. De a Hutter kasokat is kicserélem műhkasokkal, mert már ma a fél-rendszer nem járja; ma már kár nélkül nem lehet a Dzirzon-Berlepsch kasokat nélkülözni. S mondjon ki mit akar, de a Bodor olcsó kasaival el van érve minden, kivált ha alól étetővel s a méhlek Hanen ráccsal láttatik el arra, hogy méztermelésünk lehető magasabb fokra emeltessék. Mig Dzirzon atya a mozgó építményű kasokat fel nem találta, én is, mint más, ősszel méheimet potom áron eladtam a mézszedőnek. 10—20 eladott törzsért 40—70 frtot kaptam évenként. Drága bogaraimat lekénezték. Most minden egyes bogár elvesztét sajnálom. Sok bajom volt az egerekkel, sok kárt okoztak. Már azért is óriás előny a deszkaműkas, sok kárt vallottam méheimben nyáronként rajzaskor, rajaim elbódorogtak, vagy felügyelőim ellopták, eladták. A műkasokkal e bajtól is meg vagyunk mentve.

Vályi Elek.

Méhészkedjünk.

I.

Méhészkedjünk, hogy jövedelmi forrásainkat szaporítsuk, s lelkileg nemesüljünk.

Már a hajdan kor népei nagyra becsülték a mézet, így az ó testamentum írója, Kanaán földének áldásait dicsérve azt mondja: „Oly ország az, mely tejjel és mézzel folyó“.

Azonban a méz nemcsak mint frissítő csemege szerepelt, hanem mint sok tápanyagot magában foglaló termény, eledelül is használtatott.

Ezaiás jövendöléseiben¹⁾ a megváltóról azt mondja: „Ime egy szűz

¹⁾ Ezaiás jöv. 7. r. 15. v.

méhében fogan és fiat szül — vaját és mézet eszik . . . . . azaz úgy fog táplálkozni, mint más ember fia.

(Szent) Máté evangélista meg azt írja:²⁾

„János eledele pedig sáska és erdei méz vala“.

Miből következtetni, hogy a vad méz akkoriban a szegény nép közönségesebb eledele lehetett.

(Szent) Lukács evangélista pedig elbeszéli,³⁾ hogy Jézus föltámadása után megjelenvén tanítványai között . . . mondá nekik: van-e itt valami enni valótok? Ők pedig hozának neki egy darab sült halat és lépes mézet.

Egy más alkalmazást talált a méz szépítőszereül, mint ezt már Ezekhiel jóvendőléseiben bár csak képletileg kifejezi.⁴⁾

„Süteményt és mézet és olajat ettél, és fölötte igen megszépültél.“

Őseink is élvezték a mézet, mint azt régi emlékeink is bizonyítják.

Azonban nagy jelentőségét a méhek társulatának minden időben méltányolták,

Igy Virgilius is: „A nagy perzsa királyt nem tiszteli annyira Memfis a partus, Lidus és Médiabeli Hidáspes, mennyire a méhraj fejedelmét szokta becsülni. Addiglan, míg ő közöttük forog, egyes erővel dolgoznak . . .

A munkás méheknek egy életezéljük van, t. i. a munka! S valóban megérdemlik, hogy Hugó Viktor a „Chatiments“-okban ily gyönyörűen apostrofálja őket:

„Oh! kiknek kék a munka még,
Kiknek nem kell más martalék,
Csak ég lehe: az illatok;
Kik futtok a tél jöttivel,
S virágtól ambrát szedtek el,
Hogy nekünk mézet adjatok:
Ti harmat szüzes ivói,
Arák gyanánt barátoktok ti
Ott lenn a völgyi liliomnál;
Virágos bibor levelének
Nővéri, fény leányai: méhek!“

A költőknél is számos sikerült hasonlatot találunk, pl.: Szemere Bertalan a „Számüzött“ emlékeiről mondja:

„Boldoggá mik tevék, mint gyermeket hajdan,
Sok kép intve száll a hontlan felé,
Kedves emlékektől ő körülrajozva van
Mint fa, midőn azt méhraj ellepé.“

A méh-fulánkot is számtalanszor használták föl a költők, költői hasonlatul! Mily kedves pl. a „Méh románca“ Aranytól!

²⁾ Máté ev. 3 r. 4 v.

³⁾ Lukács ev. 24. r. 42. v.

⁴⁾ Ezekhiel jöv. 16. r. 13. és 19. v.

A lányka esküvője előtt virágokat válogat menyasszonyi kószoruja számára. A méh egy virágon ül és kéri a leányt, hogy ne szakaszsa el szeretőjétől, de a lányka kiméretlen, miért is a méh a lánynak „szeme alá üti a fulánkot, Szegény bogár! maga haldokolva félreült, egy rozmaring bokorra.“ „Szép menyasszony jajgat a sebével, esküvőre sem mehet szemével, holdfogyásig dagadt lón a tája, azalatt meg elhagyá babája.“

Azonban ne háborgassuk a multat, hagyjuk a költészetet és térjünk a jelenre, s vegyük a dolog valódi képét szemünk elé s lássuk a jelen álláspontján a méhészetet.

Hogy manapság is még sok mézet és viaszt fogyasztunk, bizonyítja a statisztika. Az osztr.-magyar birodalomban körülbelül két millió méhcsaláddal űzött méhészkedés sem képes fedezni méz- és viasz-szükségleteinket és így ezekért is jókora összeg pénzt adunk a külföldnek; bárha hazánk áldott virányai mindenesetre legalább is olyan alkalmasok a jövedelmező méhészkedésre, mint akár Németország, hol a méhészet leginkább virágzik.

Azonban, nemcsak jövedelmi szempontból fontos ezen foglalkozás, hanem erkölcsiség tekintetéből is. Nem pusztá szó az, hogy „A méhészgazda rossz ember nem lehet“.

A következő szám adatok a legfényesebben igazolják, hogy a méhészetbe fektetett tőke mily nagy kamatot hajt.

Az osztrák-magyar birodalomban van körülbé (v. hozzávetőleg) 1.711,242 méhcsalád és ez ad évenként 171.242 mm. mézet és 8,556 mm. viaszt. Egy mm. méznek az ára 25 frt., a viaszé 100 frtba számítva kitűnik, hogy az összes monarchia méhészete 50—60%-ot jövedelmez.

Ha mi a méhészkedést legalább annyira fokozhatnók, hogy minden községre esnék átlag 200 méhcsalád; akkor a jövedelem tenne 11.205,600 forintot.

A cultur államok kivétel nélkül, a nemzeti jóllét biztosítása végett, kötelességszerűleg arra törekednek, hogy polgáraiknak minél több keresetforrást nyitsanak, s a megélhetés mellett azoknak jóllétét is biztosítsák.

Antónia János.

Szakirodalmi szemle.

A méznek egy új versenytársa.

A „Sch. Bienenzeitung“ mult havi füzetében a hattersheimi gyümölcs cukrot mutatja be mint a méznek egy új és veszedelmes versenytársát. A cikkíró annál veszedelmesebbnek tartja azt, mert színben és külső tulajdonságaiban annyira hasonlít a mézhez, hogy nem egy könnyen lehet megkülönböztetni. Hidegben megikrásodik, mint épen a méz s melegben ismét visszanyeri folyékonyágát. Ize különbözik ugyan a mézétől, minthogy azonban igen könnyű azt tetszetős zamatuvá tenni illó olajok

segélyével, már is sok helyt forgalomba van hozva csemege-méz gyanánt, s elterjedését könnyíti az a körülmény is, hogy jóval olcsóbb, mint a pergetett méz, mert mázsánként 30 márka az ára. Felhívja czikkiró a vegyészek figyelmét az új productumra, s azokat kéri fel, hogy a valódi és hamis méz közötti különbség feltüntetésének eszközeit ösmertessék meg a méhészközönséggel.

Ugyanazon lapban olvassuk hátrább, csakugyan említett cikk írójától, hogy a gyümölcs-cukor, illetve a hamis méz durva szemcsékben jegecedik s a kristályok között rendszeren kevés folyékony cukor látható, melyet nyelvünk is azonnal megérez. A méz finomabb lisztszerű szemcsékben jegecedik.

Véleményem szerint tán fölösleges ép oly nagyon aggódzkodni a miatt, hogy a hattersheimi, ugvnevezett gyümölcs-cukor, a mi, ugy hiszszük nem egyéb, mint répa-cukor-szirup: a méztermelőknek nagyobb mérvű kárt okozhat, mert ha ez „új productum“ külső tulajdonságokban hasonlít is a mézhez, lényegének felismerésére rendelkezünk vegyészeti eszközökkel, ha ugyan nem valami sajátos compositum az, melyben a méz vegyileg van utánozva.

Ha meg akarjuk tudni, hogy a kísérlet tárgya valódi méz e avagy cukor-szirup, vegyünk a vizsgálandó anyagból 2—3 grammnyit, higitsuk tisztesen, eső, vagy lepárált vízzel, s borszesz láng felett főzzük fel. Öntünk azután hozzá megközelítőleg ugyanannyi tömör etető natron, vagy kali (kali causticum) oldatot s borszesz láng fölött még egyszer hevítsük forrásig. Félrehevén a folyadékot a borszesz lángtól, csöpegtessük ahhoz mindaddig tömör rézgálicz oldatot, míg csapadék képződik. Ha barnás zavarodás áll be, s azután sárgás-barna csapadék verődik a kémli üveg fenekére: kétségen kivüli, hogy a kísérlet alá vett anyag tiszta méz, mert a répa-cukor és répa-cukor-szirup, hasonló eljárás mellett, bár előbb turós zavarosságot mutat, de csakhamar ismét megtisztul, és a rézgálicz oldat színét tisztán fogja mutatni.

A mézhamisításra vonatkozólag a „N. Fundgrube“ legutóbbi füzetében megjelent közlés szerint, a fajsúly megmérése által is könnyen rájöhettünk a hamisításra. A méz fajsúlya 1.04. Ha tehát egy kiló mézet megmérünk és az kevesebb mint 1 kiló 400 gramm, kétségen kívül, hogy hamisítva van a vizsgált méz.

Ha a méz keményítő liszttel van hamisítva, a mi nem tartozik a ritkább esetek közé, egy csöpp higitott jod oldat elárulja, mert ha a vizsgálandó mézet tiszta eső, vagy folyó vízzel felhigitjuk, s jodoldatot, (jod tincturát) csöpögtetünk belé, — abban az esetben, ha keményítő vagy más lisztes anyaggal van hamisítva, meg fog kékülni.

X. x.

V i d é k.

Az 1886. évi méhészkedésem.

Sepsi-Szentgyörgy, 1886. december végén.

A méhészet terén az én pályafutásom még nagyon rövid, úgy hogy még csak a kezdet nehézségeivel küzdöttem meg némileg és e kezdet nehézségeiről írhatok csak egyet-mást.

Az 1885. év tavaszán állítottam be fivérem szivélyes biztatására 8 kúpos kassal egy kezdetleges méhészetet, melyre az időjárás egész július 20-ig oly kedvező volt, hogy habár a családok a lehető leggyengébbek voltak, az összesen 20 frttal bevásárolt 8 család mindenike rajzott. A másod és harmad rajok egyesítésével a méhcsaládok száma július 11-én 18-ra emelkedet fel, melyekből 8 családot az itteni asztalosok által nagy kinnal összeállított keretes kaptárba helyeztem el. Július 20-ával beállott az a zord időjárás, mely a méz fejlődését annyira megakasztotta, hogy nem nagyitok, ha azt mondom, hogy azután azon évben a családok egy jó kanál mézet alig gyűjtöttek, s a mozgó szerkezetű kaptárbeli családokat Kolozsvárról beszerzett tiszta pergetett méz felhordatásával láttam el téli készlettel.

Szüneti idő lévén, az 1885. év augusztus közepén Kolozsvárra utaztam, részint tanulmányozás, részint fivérem meglátogatására, hol előttem a méhészetnek egész más világa tárult fel. Az „Erdélyrészi méhész-egylet“ igazgató alelnöke, Gebhardt Döme, Csiki J. János s több más urak szivélyes kalauzolása és magyarázatásaik folytán, az egyleti pavillon gyönyörű felállítását és berendezését, valamint a nevezett urak kitünő méhészetét áttanulmányozva, jegyzetek, rajzok s egy pár méhészeti eszközzel felszerelten tértem haza Seps-Szentgyörgyre.

E tanulmány-utam költsége bőven viszatérült a folyó évben felállított kis pavillonom beállítására tett kiadásaimnál is. Másrészt az azutáni utmutatásaim folytán sokkal könnyebb erővel állítják elő a kaptárakat az itteni asztalosok is, kik a keretvágó fiók és összeszegező gépekről, valamint a távszögmértékekről az ideig sohasem hallván — csak a keretek összeállítása a legnagyobb fáradságunkba került, s még sem volt tökéletes a munkájuk.

Egy szomszéd asztalosom régi szenvedélyes méhész levén, panaszkodott, hogy keretes kaptáraiból 7—8 család pusztul el a telelésben, s nem tud haladni. Én a betelelési viszonyokat kérdezve tőle, rájöttem, hogy a túlságos rajoztatás folytán elgyengült családjaival ősszel a mézespogácsásoktól bevásárolt, fiasítás és egyéb rothadó anyagokkal inficiált mézet hordatván el velük téli készletül — ettől tizedeltetnek erősen méhcsaládai. Ennek megmagyarázása s a kaptárak méretei és azok könnyebb készítéséhez szükséges eszközök megmutogatása után a szenvedélyes méhész asztalosom nagy kedvet mutatott egy rajzból általam megmutatott pavillon készítéséhez; s miután Gelenczéről igen alkalmas keret-lécceket rendeltünk meg, ígérkezett nekem egy kis pavillonhoz szükséges hat darab 9-es kaptár megkészítéséhez.

El is készítette az asztalos a hat darab 9-es kaptárt az adott méretek alapján; s a Gelenczéről megjött léccéből az adott gépekkel inasai hamar összeverték a kereteket is. Azonban meglepetésemre, mert itt az asztalosok jó vastag deszkából minden egyes kaptárt 2 frtért csinálnak — az én asztalosom minden 9-es kaptárt 22 frtba számítva küldte el a számlát levélben. Ismerve az itteni viszonyokat, megmagyaráztam neki, hogy ha a 9 kaptárt mind külön-külön csináltatom is $9 \times 2 = 18$ frtba kerül, s minthogy a 9-esnek összeállításánál hat közép és hat tető falat s ennek megfelelő munkát takarékoskodik meg — lehetetlen, hogy ennek daczára egy 9-es kaptárt többbe kerülne, mintha mind külön-külön csináltatná az ember a kaptárakat. Mire az én asztalosom oda nyilatkozott, hogy már nem is adja nekem a kaptárakat. Ekkor már márczius eleje volt, s minthogy már azelőtt megvásároltam falun még 32, nálam 10, összesen 42 kúp-kasbeli család átlakolására szántam az építendő kis pavillont, sürgős volt a teendőm, de megint a méhészet praecarius jövedelmezőségét véve tekintethe, mely az ily nagy költsékezést nem hozza be: én hamar egy más asztaloshoz mentem, s megmagyarázva a méreteket, a csináláshoz szükséges gépeket, nekem ezen másik asztalos márczius 19-ikére darabját 10 frtba számítva, jó négy darab 9-es kap-

tárt készített. Volt még 18 darab egyes kaptáram, s így a négy darab 9-es és 18 darab egyes kaptárból egy 44 családra való kis pavillont úgy kombináltam össze, hogy egyes kaptárat 6-os ducznak rakván össze, négy 9-es, három 6-os röpiránnyal s 6-osnak megfelelő ajtóval ellátott 8 szögletű kis pavillont állítottam fel még márczius havában. A pavillon váza, — nevezetesen az oszlopok felállítása s ezek bedeszkázása, a kaptárak közei, s a kaptárak és deszkázat közti ür jól kitömése szalmával, valamint a tetőzet megkészítése, mi az ácsmunkát illeti. 12 frtba került, s így 72 frttal olcsóbban, mintha az első asztalos számlája szerint készült volna.

E csinos kis pavillonom felállítására kiadtam a négy darab 9-es kaptárért 40 frtot, a megvolt 18 darab egyes kaptárért 36 frtot, deszka és szegekért 10 frtot, ácsmesternek 42 frtot, két ajtóért a pavillonra 12 frtot, festésért 7 frtot és keretléczekre 8 frtot, összesen 125 frtot.

Mint Nagy István méhésztársam mondja, neki az 50 család befogadására készült méhese 80 frt kiadást igényelt a kaptárakon kívül, s ha hozzá vesszük azt, hogy 50 családot, ha műkaptárba elhelyezni akar, úgy a méhes szerkezeténél fogva az 50 darab egyes kaptárért $50 \times 2 = 100$ frtot kell kiadnia, így teljesen berendezve a méhese 180 frtban áll — akkor én az 54 családot magába fogadható pavillonom árát 125 frtban semmikép sem sokalhatom. A mellett nem megvetendő előny kis pavillonomnál az a körölmény, hogy itt 6 család, legfennebb 9 családnak van egy röpiránya, melynél a méheknek, de főleg a királynénak idegen kasokba való betévedése ritkábban fordulhat elő; továbbá minden 9-es naptár felnyitható közfalakkal lévén ellátva, a gyenge családok egyesítése a legkönnyebben eszközölhető. Minden kaptár czimezett pléh-vágánnyal lévén ellátva, a keretekhez csak két méretű léczek vágandók, melyek a pléh-vágányon minden odaragasztás nehézsége nélkül könnyen mozgathatók, s a szipolynak helye nem lehet. A költésür alatt ebbe feljáróval ellátott etetőür lévén elkészítve, sem az etetés, sem a pergetésnél a méhek a költésürben nem háborgattatnak, mert a mézürből kiszedett lécekről a méhek egy garatszerű vezetékbe sერთettvén, a garatból az etetőürbe s onnan az átjárón az költésürbe hozathatnak a méhek

Márczius végére kis pavillonom így teljesen elkészülvén, a tavaly keretes kaptárak helyezett 8 családot költöztettem be a pavillon déli röpirányu kaptáraiba. E behelyezés módját azért jegyeztem meg, mert mint egy jeles méhész után olvastam s azután ép e nyáron tapasztaltam is, a családok röpiránya befolyással van azok mézélésére. Ezután ápril 18-án 28 másod és harmadrendű parasztkasból lakoltam át — egy néhányat egyesítve — 21 kaptárba úgy a családokat, hogy ezekből egy család az előbb 9-es kaptárba elhelyezett 8 család röpirányának megfelelő déli röpirányt kapta; 6 család jött délkeleti, egy más 6 család délnyugati és 9 család nyugati röpirányba. És mit tapasztaltam? azt, hogy a délnyugati és nyugati röpirányt kapott családok sokkal többet, nem sokallom, ha azt mondom, hogy három annyi mézet gyűjtöttek, mint a déliek. Ezután jöttek a délkeletiek, s csak azután gyűjtöttek csekély mennyiségben a déli röpiránnyal bírók. A röpirányt illetőleg ez egy évbeni tapasztalatomból biztos alapot még nem állapíthatok meg, mert bár a déli röpiránnyal birt 9 családból 8 család már tavaly műkaptárban volt, s így kiépített keretekkel az átlakolási nyomoruságon sem esvén át, mint a többiek, jobb erővel dolgozhattak volna — én nemcsak az átlakolásból nyert nagyobb impulsus, hanem a röpirány befolyásának is tulajdonítom az átlakolt családok nagyobb mézélését. A nyáron fogott egy pár raj és az őszön történt 8 család átlakolásával pavillonomban 42 család úgy van most elhelyezve, hogy a keleti, északkeleti és észak-nyugati irányba is esik egy pár család, s a jövő nyáron teljesen benépesítve, s lehetőleg kiegyenlítve a családok erejét megfigyeléseimet folytatni fogom, hogy a röpiránynak minő befolyása van a mézélést illetőleg.

Daczára, hogy a nyugati röpirányba átlakolt családoknak még ki kellett építeni kaptárait, s daczára a rendkívüli gyenge mézidények június elején ezektől már pergethettem. Sőt egy ezek közül oly rohamosan fejlődött, hogy a rajzást is kikerülendő, az egészet le kellett seprenem, s építményét a fiasítással a déliek segítségére vittem. E család újból kiépítve magát, azután még 15 kilogramm felesleget adott s a leggazdagabban lett betelelve. A déliek közül egy parasztkasból átlakolt család adott 12 kilogramnyi mézet, a más nyolcz ellenben felesleget, s így azt kell hinnem, hogy az átlakolás is befolyással volt a mézelésre.

Az egész július 20-ig uralkodott zord időjárás miatt először június elején pergethettem csak 20 kilogrammnyi mézet, s ezt is a nyugoti röpiránnyal birt családoktól, azután július második feléig semmit. Hanem július végén — ép ellenkezőleg, mint tavaly volt — oly jó mézelés állott be nálunk, hogy az akkorra teljes erőre emelkedett 21 családom másfél métermázsa felesleg pergetett mézet adott, és pedig nagyrészt adták a nyugati és délnyugati családok, míg a délkeletiek csekélységet s a déliek majdnem semmit. Nehogy családaim fedetlen mézzel menjenek a télnek, augusztus közepe után kezdődvén meg a hereirtás, a mézürt én is kiürítettem, honnan a fedetlen lépek kipergetése mellett még egy néhány gyönyörű fedett keretet kaptam. Augusztus végén a családokat beteleltem és 8 paraszt kas átlakolásával a nyári teendőnek vége lett volna, ha három méhesgazda a méhek kegyetlen lekézésének hírével meg nem lep. Ekkor tartalékkirálynőimből két szép példány meglevén s fedett keretes lép is elég lévén, én a három gazdánál 5 paraszt kas népét kábitottam el s a két tartalékkirálynőhöz beosztva, két erős családot nyertem.

Evvel csakugyan be volt végezve nyári méhészkedésem és soraim végeztével még csak a tartalékkirálynéknak méhesembeni neveltetéséről teszek említést.

A királynék nevelésére én a mult évbeli méhszinben felállítva, azon egyes kaptárokat használok, melyek a tavalyi 8 mű-kaptárbeli családnak a tavaszon a pavillonba lett átszállásolása folytán fenmaradt. E kaptárak közül kettőt a pavillon ajtaja felé raktárnak helyeztem be, az időközben kiszedett lépesméz befogadására, a másik hat darab kaptárnak pedig mézüret is röplyukkal látva el, mihelyt a pavillonban a családok annyira fejlődtek, azokból egy lépes, egy fiasítós és két üres léppel bíró keretet a mézürbe s ugyanannyit a költésürbe (természetesen a fedő-deszkával jól különzárva) helyezek el s időközönként kis fiasítással felsegitve, egy kaptárban egyszerre kettőt s a hatban 12 királynőt neveltetek, melyeket megtermékenyülésök után felhasználva az öreg királynét családokhoz újabbi fedetlen fiasítás beadásával a második, s így a további rendűeket nevelem. Ezekben nevelt királyné még szeptember végén is termékenyült meg, mely a harmadik királyné volt az ugyanazon anyanevelőben nevelt királynék között.

Tartalék királynék nevelése nélkül majdnem meddő a méhészet, mint a lépközfal nélküli méhészkedés. Az előregedett, s így az ondókészletéből kifogyott királyné herepetezésre megyen át; de meg az öregek halandósága nagyobb lévén, az öreg királynénak nagyobb valószínűség szerinti halálával, ha különösen erős a család, ritkán sikerül új termékeny királynéra saját neveléséből szert tennie. Ezen körülményt én pavillonombeli erős családaimnál tapasztaltam, melyek közül egy néhánynyal új királyné neveltetését kísértvén meg, a világra jött új királynét mohó ragaszkodás és féltékenységből, valóságos ostromnak tették ki, úgy, hogy csakis egynek sikerült a termékenyülés, s ez is a negyedszer beadott királynőnél.

Lépközfal nélkül pedig nem érdemes méhészkedni, mert nálunk a valódi főhordást 8—9 napnál többre tenni egy nyáron nem lehet. Ekkorra jönnek elő rendesen a rajok, s e néhány jó napot az építésre használván fel, annak elmúltával van ugyan

egy kis lép, de nincsen méz. Mig ellenben a beadott kész közfalakat azon néhány jó nap alatt kiépítik, s meg is töltik mézzel. Még ha rajoztatást nem is úz az ember, csak így van vele. Építés és tatarozással töltik a java idejét a méhek. Azért határozottan is állithatom, hogy nekem ez évben, minthogy nagyrészt átlakolt, kiépítetlen családaim voltak, ha az egylet igazgató-alelnöke Álbu József urtól 13 kilogrammnyi lép-közfalat nem kapok, két métermázsányi feleslegem nem is lett volna. Azért, ha már az ember méhészkedik, minthogy most minden productumnál a mennyiséggel és minőséggel állhatja ki a versenyt, s minthogy a 2 frt 50 krba kerülő egy kilogramm lépközfallal egyszer az építésre fordított időt, gazdálkódja meg az ember, másrészt meggazdálkódja azon kilogramm felépítéséhez szükséges 15 kilogramm mézet, melylyel a méhek munkájának eredménye nem is aritmetikailag, hanem geometriailag hatványozódik s minthogy végre a lépközfallal szép építményt s tetszetősebb mézet nyerünk: azért a lépközfal használata az ujkori méhészetnél nélkülözhetlen segítség.

Habár modern méhészeink ez alapigazságot jól ismerik, a netáni kezdő méhészek érdeke, s azért is ki kelle erre terjeszkednem, mert ez évi méhészkedésem keretébe tartozván, felsorolása nélkül — ez hiányos lett volna.

Dr. Álbu Mózes.

Vegyes közlemények.

— **Olvasóinkhoz.** Midőn a „M. K.” jelen füzetével belépünk a második évfolyamba: ismételten felkérjük egyletünk tagjait és a méhészet barátait, hogy egyletünket, a nemes cél felé irányított törekvésében támogatni sziveskedjenek. Közlönyünk kizárólag a méhészet érdekeit szolgálja. És ha visszapillantunk eddigi működésünkre: nyugodtan bocsátjuk olvasóink megítélése alá; ha vajjon teljesítettük-e feladatunkat? Fő törekvésünk volt a méhészeti ismeretek terjesztése, és pedig: tekintettel arra, hogy a műméhészetre nézve igen nagy, és a szakismeret terjesztői által ugyszólva, még érintetlen terület áll előttünk az erdélyi részekben; figyelemmel voltunk a kezdőkre is, hogy Közlönyünk útján az elemi ismereteket is megszerezzhessék s ez alapon találják meg a kulcsot a fokozatos haladásra. A méhészeti ismeretek terjesztésével párhuzamban igyekeztünk haladni, a méhészeti productumok értékesítésének ismertetésével. A méz és viasz a maga nyers alakjában érték, de sokszorosan fokozzuk azt, ha ipari, vagy gazdasági célokra feldolgozva bocsátjuk piacra. E téren nemcsak a kül- és belföldi szakirodalomnak legújabb vívmányait sietünk közzé tenni, hanem az egylet maga folytonos kísérleteivel igyekszik a cél felé, s vizsgálja a már fölszínre hozottakat.

A nemes cél volt rugója annak, hogy egyletünk még nyomasztó anyagi viszonyai között is elhatározta Közlönyének további fenntartását. A közóhajnak tettünk eleget ez elhatározással s azon biztató reményben, hogy számíthatunk méhésztársaink támogatására. Méhészet barátainak csak tömeges csoportosulása teheti erőssé egyletünket s csak állandó lelkesedés biztosíthatja a célt!

Felkérjük egyletünk tagjait, hogy a hátralékos és f. évi tagsági díjait sziveskedjenek egyletünk pénztárnoka: Fodor Gyulához (f.-kereszt-utca, I. sz.) mielőbb beküldeni.

— Az új év alkalmából ig. választmányunk szép számú csoportja tisztelgett br. Bánffy Dániel egyl. elnök ur ő excellentiájánál. Őszinte meleg szavakban mondott köszönetet a tisztelgők nevében Bodor László elnök ur ő nagyméltóságának a multban tett fáradozásaiért, s kérte jövőre

is bölcs vezetését, áldást és boldog újévet kívánva drága életére. — A meghatottság hangján köszönte meg egyletünk nagy vezére a szíves megemlékezést s ajánlotta föl továbbra is nemes ügyünk fejlesztésére közhasznú munkálkodását. Isten sokáig éltesse!

— Egyletünk választmánya f. hó 8 án tartotta ez idei első ülését. Első sorban tárgyalattott a mult évi számadás és a f. évi költségelőirányzat. A mult évi számadás végeredményében kedvezőtlen, a mennyiben a terheket a bevételek nem fedezik. Ennek egyik fő oka az, hogy az esedékes tagsági díjak nem folytak be. Még 1883. évről is van kitüntetve hátralék, melyek behajtása iránt a választmány erélyes intézkedések tételét határozta el. A számadás, valamint a folyó évi költségelőirányzatot a f. hóban megtartandó közgyűlés alkalmából tüzetesebben fogjuk ösmertetni. — Másik tárgy volt a zemplénmegyei gazdasági egyesület méhészeti szakosztályának decz. 3 ról 257. sz. a. kelt, egyletünkhöz intézett megkeresvénye, melyről közlőnyünk deczemberi füzetében külön közleményben, már említést tettünk. A választmány tagjai már tudomással birván a megkeresvény tartalmáról, kimondatott, hogy tekintettel annak, az egyleti életben majdnem páratlan, személyeskedő tartalmára, felolvasása mellőzésével napirendre tér.

— Első méhésztélyünk f. hó 8 án volt. Igen érdekes tárgyak töltötték be azt. Albu József és Fodor Gyula értekeztek a raj befogas és műraj készítésről. Ösmertette továbbá Albu J. a Voith Gergely veterán méhészünk által combinált mű-méhlakot, melyből egy példány be lön mutatva. Ugyanaz a beosztás, mint a Bodor-féle olesó álló kaptároké, de több igen czélszerű javítással. Leglényegesebb javítás, hogy méz ür elválasztó deszka-lemez helyett, annak egész terjedelmében Hanemann-féle rács van alkalmazva, a mi, a hordás idején nagy kényelmére van a méheknek. Ugyanez a rács, deszka-lemezekkel lefedhető és pedig akkora terjedelemben, a mekkorára szükség van. A méz-ür külön röplyukkal van ellátva, s a fiasítási ürben az üveges ráma mellett még egy ugyanakkora, sodrony-szövettel behuzott ráma is van alkalmazva, egyesítés és anyásítási műveletek czéljából. A kaptár szalmaburkolattal láttatott el s így az, a telelésre nézve is teljesen kifogástalan. Az összes jelenvoltak elismeréssel nyilatkoztak a műkaptár szerkezetéről. A helybeli katonai fogház ipar üzlete állította ki azt, és pedig elég pontosan. Jelen volt a fogház-felügyelő is, ki oda nyilatkozott, hogy az ipar-üzlet nagyobb mennyiségben fogja gyártani s a beszerzési ár darabonként 3 frt 25 krajczár leend.

— Uj szaklap jelent meg Budapesten „Házi szárnyasaink“ czim alatt; szerkeszti Parthay Géza. A baromfi-, galamb- és madár-tenyésztést s mellékesen minden hasznos gazdasági mellékfoglalkozást felkaroló, havonként kétszer megjelenő képes szaklap első számának változatos és magvas tartalmából ítélve: az uj vállalatot, mely kétségen kívül hízagpótló, ajánlhatjuk olvasóink figyelmébe. A méhészet barátait is érdekelheti ez uj szaklap, mennyiben a méhészetnek is tér van nyitva abban. Br. Ambrózi Béla, kitünő méhészünk „A cukros lé, mint téli takarmány és mit jelent a méheknek a zsongás“ czim alatt tanulságos cikkekét irt s még a gyenge, méhszegény családok kiteletetéséről szóló közleményt találunk a méhészet rovatában.

— Méz-próba Folyó hó 22-én tartandó méhésztélyen egyletünk I. alelnöke különböző kísérleteket fog bemutatni, melyek segítségével a mézhamisításnak nyomára jöhetünk. Különösen a liszt, cukor-sziruppal vegyített és fehérités czéljából vegyileg kezelt mézeket fogja ösmertetni. Felhívjuk erre az érdeklődők figyelmét. Jó lesz, ha minél többen jártasságot szereznek a mézhamisítás nyomainak megösmérésében, mert

sajnos, a hamisított méz napról-napra nagyobb tért hódít, a méhészet megmérhetlen kárára. Nem csak ipari célokra szánt, de még a csemegeméz között is igen gyakran találunk hamisítottra, jó ha a közönség tájékozva van a beszerzési források iránt.

Kérdések rovata.

1. Miként készíthetünk jó ojtó-viaszot?
2. Miként készül a viasz-kenőcs, melylyel a bőr-neműt szokták vizhatlanná tenni?

Feleletek rovata.

1. Igen jó oltó-viaszot készíthetünk a következő módon: 1 rész sárga viaszot, fél rész fehér szurokkal olvasszunk össze, lehető lassu tűzön, végül adjunk hozzá $\frac{1}{4}$ rész (súly-rész értendő) vastag terpentint s $\frac{1}{8}$ résznyi fagygyut. Miután mindezeket jól összekevertük, a tűztől vegyük félre; a hosszas főzés botrányos mert a terpentintből igen sok párologna el.

2. $6\frac{1}{2}$ tész sárga viaszot, $26\frac{1}{2}$ rész ürü-fagygyut, 6 rész vastag terpentint, ugyanannyi faolajat és 12 rész sótalán sertés-zsirt olvasszunk össze, vegyítsünk hozzá még mintegy 5 résznyi kinruszt, s kész a kívánt kenőcs, melyet használat előtt föl kell melegíteni. Ha ezzel a bőrt jól bedörögöljük, az nemcsak meglágyul, de vízmentes is lesz. Jó, ha a vízmentesítendő bőrt is kevésbé megmelegítjük használat előtt, mert így jobban behatol a likacsokba.

Szerkesztő üzenetei.

A. A. urnak Nagy-Enyed. Köszönjük a cikket és becses közléseit. A kérdés ama bizonyos ágát illetőleg itt is megnyugtathatjuk.

M. J. urnak Kassa. Köszönet az érdekes közleményért. A cserepéldányt küldjük.

Dr. Á-M. urnak S.-Szt.-György. Üdvözlötünket!

V. E. n. t. urnak, Kenteke. Kíssé késett ugyan, de tőlünk nem függő okok miatt. Köszönjük az érdekes közleményt.

H. J. urnak, Brassó. Ilyen apróságok nem zavarják a mi méhészeinket, ezért Közlönyünk amugy is szűk teréből nem áldozhatunk e kérdésnek. A leggondosabb ellenőrzés mellett is megtörténik, hogy némely keret pár mm. különbözik a rendes mérettől. Ezért nem vész el a világ; nem szükség, hogy muzeumot állítsunk a hibás keretekből. A Királyhágón túli híres gyárból került keretet és avval együtt sorait is félretettük.

A szerkesztésért felelős: **Bodor László.**

Felügyelő bizottság: **Albu József, Csiki J. József, Fodor Gyula, id. Hutter Samu, dr. Kőmives Gerő és Szentgyörgyi Lajos.**

Tudósító.

— **Méz-kereslet.** Még mindig igen gyakran fordulnak egyesületünkhez kérdéssel, ha kapható-e még tavalyi méz termésünkből? Egyesületünk összes mézkészletét elárusította már. Nagy részét magok a tagok vásárolták meg, kiknek a múlt évben is kedvezményes árban adtuk, a mennyiben különkinti bevásárlásnál is csak a nagyban eladási árt számítottuk. Tagokknak jövőre is megadja egyesületünk kedvezményt. Ha tagtársaink valamelyikének volna eladó pergetett méze, izlelő beküldése mellett értesitse arról szerkesztőségünket; öt-tíz métermázsányi méz a z o n n a l elárusítható.

— **A míméhészetben** jártas méhész azonnal alkalmazást nyer. Ajánlatokat e'fogad igazgató alelnök: Albu József. — Jelentkezési határidő legkésőbb márczius 1.

— **Anyaméhék kaphatók,** a megfelelő családdal, f. év ápril 1-től fogva 3 frt 50 krjával. Megrendeléseket elfogad szerkesztőségünk.

Ny. a M. Polgár nyomd. Kolozsvárt.

